

Spis treści

I. WSTĘP.....	3
II. HISTORIA I OPIS OBIEKTU.....	3
III. DOKUMENTACJA ARCHIWALNA.....	5
IV STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ.....	10
V WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE.....	11
VI PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH.....	12
VII DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA.....	14

I. WSTĘP.

Program ma na celu określenie założeń programu prac konserwatorskich konserwacji deskowania szalunkowego kościoła. Planowane prace mają na celu przywrócenie estetyki elewacji budynku oraz zabezpieczenie elementów drewnianych przed działaniem warunków atmosferycznych.

Przedmiotowy budynek jest ujęty w rejestrze zabytków województwa małopolskiego pod numerem A/901 decyzją z dn. 31.01.1985 roku. Wpis ten oznacza objęcie obiektu pełną ochroną konserwatorską, zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dn. 23 lipca 2003 roku.

II. HISTORIA I OPIS OBIEKTU.

Pierwotny kościół był świątynią filialną parafii Drażgów, został wzniesiony w 1570 z fundacji Łukasza Łędzkiego. W 1575 stał się parafialnym. Ponowna erekcja parafii nastąpiła w 1731 roku.

Obecny kościół wybudowano (i konsekrowano) w 1745 kosztem Feliksa Bętkowskiego, starosty stężyckiego. Był on odnawiany w 1882 (zapewne z tego czasu pochodzą kruchty), później remontowany w latach 1975 – 1976. W 1994 wymieniono gontowe pokrycie. W trakcie remontu generalnego w 2014 pod podłogą odkryto kryptę grobową.

Kościół jest usytuowany na skraju skarpy wieprzańskiej. Jest orientowany, drewniany, o konstrukcji zrębowej wzmocnionej lisicami, oszalowany pionowo. Jednonawowy, na planie krzyża. Nawa i prezbiterium mają wspólną kalenicę, kalenice ramion transeptu są niższe. Prezbiterium i ramiona zamknięte są trójbocznie. Przy prezbiterium od północy znajduje się zakrystia, przy nawie od zachodu i południa kruchty.

Dachy są dwuspadowe, nad prezbiterium i ramionami transeptu trójkątne, o silnie wysuniętych okapach, kryte gontem. Szczyt kruchty oszalowany jest ukośnie. Nad nawą wznosi się czworoboczna, ażurowa wieżyczka na sygnaturkę, obita blachą.

Wnętrze nakryte jest stropem. Łuk tęczy (prezbiterium nie jest wydzielone z nawy) ma kształt trapezowaty, na belce znajduje się barokowy krucyfiks z XVIII wieku. Chór

muzyczny jest wsparty na czterech profilowanych słupach z zastrzałami. Drzwi do zakrystii mają okucia z XVII wieku. Prostokątne okna zamknięte są łukiem odcinkowym.

Bibliografia

1. Informacje na stronie diecezji siedleckiej
2. *Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, T. X – woj. warszawskie, z. 21 – powiat rycki*, Warszawa 1967
3. A. Łuczyński, Z. Lipski, *Powiat rycki - poznaj jego walory. Wypisy z dziejów, krajoznawstwo: miasta, wsie i osady powiatu ryckiego*, Dęblin 2009

III. DOKUMENTACJA ARCHIWALNA.

Ilustracja 1: Zdjęcie archiwalne z białej karty obiektu z roku 1988.

Ilustracja 2: Zdjęcie archiwalne z białej karty obiektu z roku 1988.

Ilustracja 3: Zdjęcie archiwalne z białej karty obiektu z roku 1988.

Ilustracja 4: Zdjęcie archiwalne z białej karty obiektu z roku 1988.

Ilustracja 5: Zdjęcie archiwalne z białej karty obiektu z roku 1988.

Ilustracja 6: Zdjęcie archiwalne z białej karty obiektu z roku 1988.

Ilustracja 7: Zdjęcie archiwalne z białej karty obiektu z roku 1988.

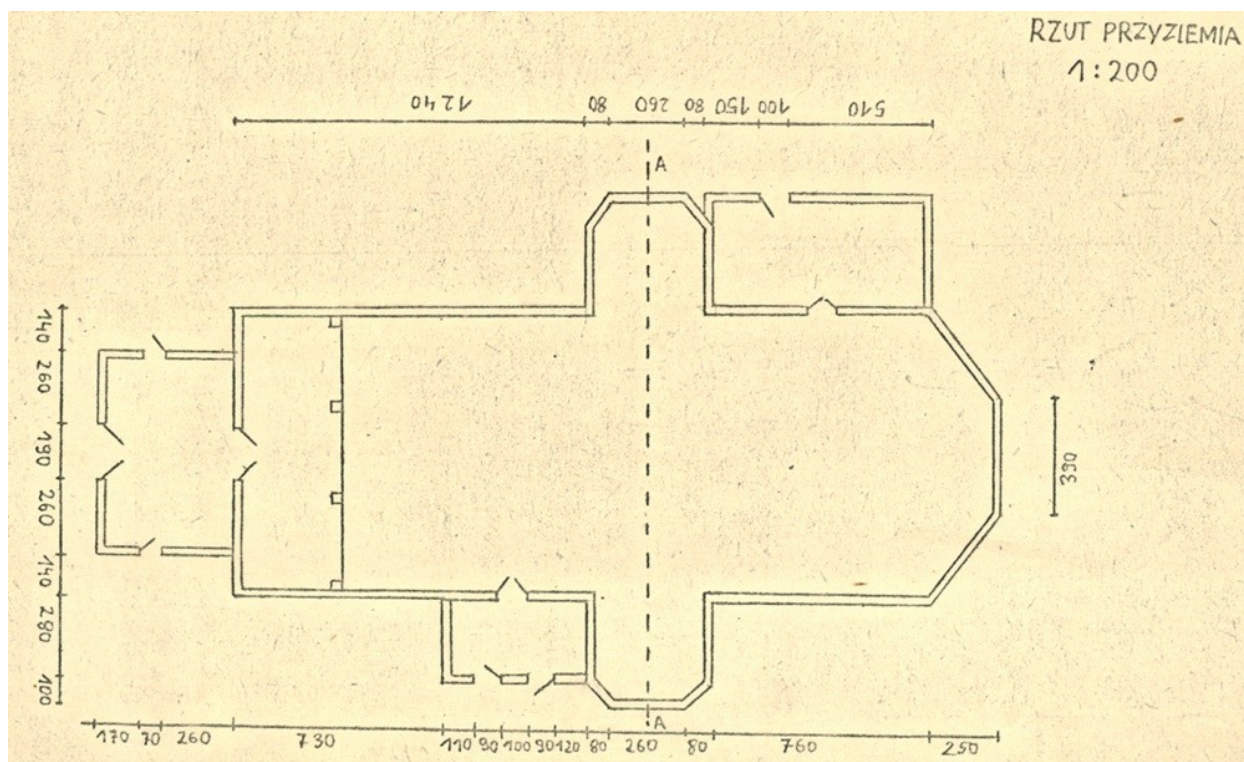
Ilustracja 8: Zdjęcie archiwalne z białej karty obiektu z roku 1988.

Ilustracja 9: Zdjęcie archiwalne z białej karty obiektu z roku 1988.

Ilustracja 10: Zdjęcie archiwalne z białej karty obiektu z roku 1988.

Ilustracja 11: Archiwalny rzut kościoła z białej karty obiektu z roku 1988.

Ilustracja 12: Zdjęcie archiwalne z karty ewidencyjnej obiektu z roku 1957.

Ilustracja 13: Zdjęcie archiwalne z karty ewidencyjnej obiektu z roku 1957.

Ilustracja 14: Zdjęcie archiwalne z 2010 roku.

Ilustracja 15: Zdjęcie archiwalne z 2015 roku.

IV STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Stan zachowania elewacji należy określić jako wymagający prac remontowych i konserwatorskich. Główną przyczyną zniszczeń jest wpływ warunków atmosferycznych oraz wilgoć, powodujące uszkodzenia drewnianej okładziny bryły kościoła – deskowanie szalunkowe.

Stan zachowania pokrycia wierzchniego bryły kościoła jest zły, z uwagi na postępującą korozję biologiczną oraz niekorzystny wpływ warunków atmosferycznych. Deski szalunkowe są pokryte warstwą zabezpieczającą, która miejscami uległa zdegradowaniu, co powoduje szarzenie i zasinienie struktury drewna. Ponadto na skutek opadów deszczu, penetracji wody i równoczesnym działaniu słońca, struktura drewna uległa degradacji. Na jej powierzchni widoczne są wypłukania i zniszczenia łyka drewna oraz liczne bruzdy i kanały. Drewno jest wypłowiałe, pozbawione zupełnie warstwy ochronnej.

Ponadto należy zauważyć lokalne rozszczepienia czy pęknięcia desek, wynikające z pracy własnej drewna – wygięcia, odkształcenia w skutek naprężeń materiałowych. Powierzchnia drewna (szczególnie od strony północnej) jest pokryta glonami i porostami – szczególnie listwa osłonowa nad cokołem. Na powierzchni desek szalunkowych brak widocznych otworów, świadczących o obecności drewnojadów i innych owadów, degradujących strukturę drewna.

Metalowe klamry spinające lisice bez oznak korozji, pokryte warstwą zabezpieczającą w postaci farby w kolorze czarnym.

V WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

W związku planowaną inwestycją polegającą na remoncie konserwatorskim deskowania szalunkowego elewacji kościoła należy bezwzględnie zadbać o substancję zabytkową, poprzez przeprowadzenie koniecznych prac konserwatorskich, zachowując odpowiednią technologię. Prace remontowo – konserwatorskie mają na celu powstrzymanie procesu degradacji obiektu oraz poprawę estetyki bryły zewnętrznej. Wszelkie prace należy prowadzić zgodnie z programem prac konserwatorskich oraz pod kierunkiem osoby uprawnionej – dyplomowanego konserwatora dzieł sztuki.

Przed przystąpieniem do zasadniczych prac na elewacji, teren inwestycji należy odpowiednio zabezpieczyć oraz rozstawić rusztowanie. Wszystkie prace remontowo – konserwatorskie przewidziane na obiekcie powinno się zsynchronizować i zaplanować tak, aby zachować właściwy ciąg technologiczny robót.

Konserwacja deskowania szalunkowego powinna mieć charakter zachowawczy. Elementy zawilgocone bezwzględnie osuszyć, a zagrzybione powlec preparatem grzybobójczym. Obszary mocno zdegradowane i osłabione zaimpregnować, stosując substancje wzmacniające strukturę drewna. W ostateczności wymienić stosując lite drewno sezonowane, tożsame gatunkowo.

W związku z pracami należy oczyścić deskowanie szalunkowe. W przypadku uszkodzenia lub zdegradowania drewna dokonać wymiany na drewno lite w odpowiednim gatunku, a strukturę nowej deski dopasować do oryginału. Ubytki wypełnić kitem trocinowo – klejowym lub litym drewnem w odpowiednim gatunku.

Nowe elementy i flekowania scalić kolorystycznie do oryginału stosując bejce spirytusowe w odpowiednich odcieniach. Preparaty nakładać metodą autorską.

Oczyszczone powierzchnię elewacji pokryć warstwą zabezpieczającą – pokost lniany kładziony na gorąco, metodą powlekania. Metoda ta pozwoli na dokładne wtarcie preparatu oraz większą kontrolę stopnia nasycenia desek. Powierzchnia belek powinna być równomiernie pokryta substancją. Należy unikać zacieków i nadmiernych wybłyszczeń. Produkt nakładać do nasycenia drewna i uzyskania wystarczającej powłoki hydrofobowej.

VI PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH¹

1. Wykonanie szczegółowej dokumentacji fotograficznej istniejącego deskowania szalunkowego przed przystąpieniem do prac konserwatorskich.
2. Oczyszczenie desek z nalotu atmosferycznego i zabrudzeń powierzchniowych za pomocą szczotek akrylowych. W trakcie wykonywania zadania zachować ostrożność, aby nie doszło do uszkodzenia struktury drewna. Zezwala się na użycie urządzeń mechanicznych, wyposażonych w regulację obrotów. Intensywność nacisku czy obrotów dopasować indywidualnie do konkretnego fragmentu drewna.
3. W przypadku widocznych objawów zagrzybienia - zastosowanie środków czynnych służących dezynfekcji elementów drewnianych. Przed przystąpieniem do prac należy najpierw usunąć grzybinę z powierzchni drewna i zastosować przykładowe produkty:

Adolit Holzwurmfrei Remmers dezynfekcja i zabezpieczenie drewna przed: wodą, wilgocią, grzybami, owadami, pleśniami, sinizną wtórną. Jest to wodny impregnat o spowolnionym działaniu i działaniu profilaktycznym. Należy zastosować dodatek ok. 1,5% Adolit Schaumbildner S w przypadku zastosowania metody pianowej. (Nanosić ok 300 ml/m², w celu przeprowadzenia dezynfekcji, a ok. 120 ml/m² w celach prewencyjnych.).

BFA f. Remmers – środek bez aktywnego chloru i metali ciężkich do usuwania biologicznych zabrudzeń – zielonej mikroflory z powierzchni belek.

Multi GS f. Remmers – płynny środek do ochrony drewna. Szybko działający, rozpuszczalnikowy środek zwalczający insekty, środek do zwalczania insektów w nośnych i nie nośnych elementach drewnianych, do stosowania w pomieszczeniach nie mających charakteru mieszkalnego i na zewnątrz, do elementów nie mających kontaktu z gruntem. Środek działa jednocześnie zapobiegawczo przeciw atakom insektów i zgnilizny.

¹ Nazwy własne przytoczone w niniejszym programie prac nie mają na celu naruszenia art. 29 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych, a służą jedynie sprecyzowaniu oczekiwań jakościowych i technologicznych zamawiającego. W każdym przypadku wykonawca może zastosować materiały, bądź rozwiązania równoważne.

4. W przypadku zainfekowania owadami – powleczenie całej powierzchni preparatem zwalczającym kołatki i drewnojady, np. Antiinsekt firmy Remmers lub równoważnym. Czynność wykonać dokładnie, nie omijając żadnych partii deskowania.
5. Impregnacja wszystkich nowych elementów niewymywalnym preparatem bioochronnym, np. Aidol Holzbau firmy Remmers lub równoważnym.
6. Selekcja fragmentów desek przewidzianych do wymiany lub naprawy. Wymiany dokonać za pomocą litego drewna sezonowanego, tożsamego gatunkowo.
7. Scalenie kolorystyczne nowych elementów do oryginału, stosując bejce spirytusowe w odpowiednim odcieniu oraz autorskie techniki nakładania.
8. Naniesienie warstwy zabezpieczającej w postaci pokostu lnianego, na gorąco metodą powlekania. Czynność wykonać dokładnie, nie dopuszczając do powstania zacieków i wybłyszczeń. Preparat nakładać do momentu nasycenia się drewna.

Uwagi ogólne:

Zastosowane w konserwacji środki: owadobójcze, biobójcze, głęboko penetrujące, impregnujące i hydrofobizujące powinny być kompatybilne, nie mogą się wykluczać.

Wszelkie szczegółowe rozwiązania dotyczące rozwiązań konstrukcyjnych, architektonicznych i budowlanych zawarte są w osobnym opracowaniu i stanowią integralną część całego opracowania. Przewidziane tam rozwiązania są zgodne z przewidywanym postępowaniem konserwatorskim.

VII DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

fot. 1: Fragment elewacji południowej kościoła i kruchty,

fot. 2: Widoczne zszarzałe deskowanie szalunkowe elewacji.

fot. 3: Zszarzałe deskowanie szalunkowe elewacji.

fot. 4: Elewacja boczna kruchty wejściowej z widocznymi zszarzałymi deskami szalunkowymi.

fot. 5: Elewacja prezbiterium od strony południowej.

fot. 6: Elewacja boczna zakrystii.

fot. 7: Widoczne wykwyty glonów na deskach szalunkowych i desce okapowej nad cokołem kamiennym.

fot. 8: Fragment elewacji północnej z widocznym nalotem biologicznym w dolnej partii elewacji.

fot. 9: Fragment elewacji północnej.

fot. 10: Elewacja boczna zakrystii.

